

Slaugytojas ir paciento autonomija

Lina Gedrimė

Respublikinė Klaipėdos ligoninė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Vilniaus universitetas

Lietuvoje slaugytojai įgauna vis daugiau funkcijų ir atsakomybių. Slaugytojų funkcijos yra ne tik suteikti kokybišką slaugą, bet pacientą mokyti ir įgalinti priimti sprendimus. Atlikti tyrimai Lietuvoje leidžia manyti, kad slauga, nepaisant mokslo naujovių, vis dar yra paternalistinio modelio. Pacientai nėra įtraukiami į slaugos proceso planavimą ir (ar) aptarimą. 2016 metais atliktas tyrimas parodė, kad net 87 proc. pacientų nebuvo įtraukti į slaugos proceso planavimą.

Medicinos etikoje egzistuoja keturi pagrindiniai principai, iš kurių vienas – paciento autonomija. Pagal LR „Pacientų teisių ir žalos atlyginimo“ įstatymo 5 straipsnį, „pacientas turi teisę pasirinkti gydytoją, slaugos darbuotoją, sveikatos priežiūros įstaigą, nepriklausančią arba priklausančią Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemai“.

Pagrindiniai aspektai, susiję su profesionalia slaugytojų sveikatos gynimo praktika, yra susiję su slaugytojo profesijos etiniais principais, tokiais kaip pacientų, siekiančių savarankiškumo ir priežiūros, apsauga. Pacientų sveikatos autonomijos gerbimo praktika reikalauja iš slaugytojų empatiško požiūrio, atsakomybės ir ryžtingo bendravimo. Informuotas sutikimas yra procesas, kurio metu slaugytojas informuoja pacientą apie tam tikros procedūros ar intervencijos riziką, naudą ir alternatyvas. Pacientas turi būti kompetentingas savanoriškai nuspręsti, ar atlikti procedūrą ar intervenciją. Informuotas paciento sutikimas yra esminis dalykas tiek etikoje, tiek teisėje. Pacientai turi teisę gauti informaciją ir užduoti klausimus apie rekomenduojamus gydymo, slaugos būdus, kad galėtų priimti apgalvotus sprendimus dėl priežiūros. Sėkmingas paciento ir medicinos personalo bendravimas gerina gydymo procesą ir paciento pasitenkinimą gydymu, gerėja paciento sveikimo rezultatai.

Informuotas sutikimas yra skirtas paciento teisėms apsaugoti (daugelis sveikatos priežiūros specialistų mano, kad jis skirtas medikams apsaugoti), jis pradeda galioti nuo tada, kai sveikatos priežiūros paslaugų teikėjas, pavyzdžiui, gydytojas ar slaugytojas, paaiškina pacientui gydymą, galimas komplikacijas. Pacientas turi teisę gauti informaciją apie sveikatos būklę, ligos diagnozę, sveikatos priežiūros įstaigoje taikomus ar gydytojui žinomus kitus gydymo ar tyrimo būdus, galimą riziką, komplikacijas, šalutinį poveikį, gydymo prognozę, kitas aplinkybes, kurios gali turėti įtakos paciento apsisprendimui sutikti ar atsisakyti siūlomo gydymo, apie padarinius, atsisakius siūlomo gydymo. Išsamiai pateikta informacija pacientui nebūtinai reiškia, kad pacientas buvo tinkamai informuotas. Be to, teikiant sveikatos priežiūrą, reikia turėti omenyje, kad jeigu pacientas neužduoda papildomų klausimų sveikatos priežiūros specialistui suteikus visą reikiamą informaciją, tai nebūtinai reiškia, kad jis viską suprato. Labai svarbu išsiaiškinti, ar pacientas tinkamai suprato informaciją. Suteikiant informaciją pacientui, reikia vengti sunkiai suprantamų medicininių terminų, pakeisti juos paprastesniais suprantamais terminais.

Taip pat verta paminėti, kad klinikinėje praktikoje pasitaiko atveju, kai pacientai mano, kad jei sveikatos priežiūros specialistas informavo apie sveikatos priežiūros paslaugą, kuri bus jam teikiama, ir prašo sutikimo tos sveikatos priežiūros paslaugos teikimui, tai sveikatos priežiūros specialistas siekia išvengti bet kokios atsakomybės už savo veiksmus. Taip tikrai nėra. Šiuo atveju pacientai yra informuojami apie paslaugos teikimo pasekmes, riziką, komplikacijas, kurių gali atsirasti, net jei sveikatos priežiūros specialistas tinkamai suteiks paslaugą. Sutikimo davimas yra tik patvirtinimas, kad žmogus supažindintas su paslauga, ir sutiko, kad ji būtų teikiama. Jei

paslaugos teikimo metu atsirastų žala dėl sveikatos priežiūros specialisto kaltės, tokiu atveju pastarasis galėtų būti traukiamas atsakomybėn.

Literatūra

1. [Informed Consent - StatPearls - NCBI Bookshelf](#)
2. <https://www.healthline.com/health/informed-consent>
3. <http://bioetika.sam.lt/index.php?3591771984>